

Наш календар

Народны пісьменнік Беларусі **Іван ЧЫГРЫНАЎ** нарадзіўся 21 снежня 1934 г. у вёсцы Вялікі Бор Касцюковіцкага раёна. Ён працягнуў справу Кузьмы Чорнага, Івана Мележа, Васіля Быкава ў стварэнні народнага эпосу, які дакладна выяўляе нацыянальную душу беларусаў, іх менталітэт. Гэта быў таленавіты, самаадданы, неардынарны мастак слова, аўтар шматлікіх мастацкіх і публіцыстычных твораў. І. Чыгрынаў грунтоўна выпісаў Беларусі ў беларусаў у віры розных падзеяў. Яго героі адначасова звычайныя і незвычайныя людзі, такіх мы сустракаем у паўсядзённым жыцці, з імі мы жывем побач – дарослыя і дзеці, сяляне і гарадскія жыхары, гістарычныя постаці і героі Вялікай Айчыннай вайны, якімі нельга не захапляцца, не суперажываць, бо яны «жывыя», натуральныя.

Гадаваўся будучы пісьменнік у руплівай сялянскай сям'і: бацька – старшыня сельсавета, маці – працаўніца-калгасніца. Пазней ён з вялікай удзячнасцю ўспамінаў маці Хадоску Ігнатаўну, на плечы якой клаўся ўвесь цяжар па выхаванні дзяцей (у сям'і іх было восем). Вялікі ўплыў на станаўленне яго светапогляду аказаў нацыянальна свядомы дзед Ігнат Міхайлавіч Кожанаў. Дзяцінства Івана Гаўрылавіча, як і многіх пісьменнікаў «філалагічнага» пакалення, было апалена вайной. Потым перажытае таленавіта адлюстраванае ім у апавя-

даннях ды раманах. Сам мастак слова так акрэсліў месца вайны ў сваёй біяграфіі: «У вайну хапіла ўсім – і дарослым, і дзецям... На вайну прыпала толькі тры няпоўныя гады майго жыцця, але якраз яна стала галоўнай падзеяй, якая вызначыла на доўгі час маю творчасць».

Дарога да ведаў пачалася яшчэ ў даваенны час: у 1940 г. пайшоў у першы клас Вялікаборскай сямігодкі. Акупацыя перапыніла вучобу, але пасля вызвалення Магілёўшчыны ад фашыстаў будучы пісьменнік зноў сеў за школьную парту, і ў 1949 г. паспяхова скончыў сямігодку. Далей вучыцца ў Саматэвіцкай сярэдняй школе. Яшчэ ў школе юнак захапіўся літаратурай, пачаў сам пісаць вершы, таму не выпадкова, што жыццёвы шлях прывёў яго на аддзяленне журналістыкі фінфака БДУ.

Пасля вучобы ва ўніверсітэце Іван Гаўрылавіч працаваў у рэдакцыях выдавецтва «Навука і тэхніка» АН Беларусі, часопіса «Полымія», працягнуў час быў на кіроўных пасадах у Саюзе пісьменнікаў Беларусі, у складзе дэлегацыі Беларусі ўдзельнічаў у працы XXXIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН (1978 г.), з 1987 г. – старшыня праўлення Беларускага фонду культуры, у 1988 г. абіраецца дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, з 1989-га – галоўны рэдактар часопіса «Спадчына».

Паводле трох раманаў («Плач перапёлкі», «Апраўданне крыві», «Свае і чужынцы») у 1991 г. на кінастудыі «Беларусьфільм» рэжысёр Ігар Дабралюбаў зняў шматсерыйны тэлевізійны фільм «Плач перапёлкі». І. Чыгрынаў выявіў сябе як таленавіты драматург – ён аўтар п'есаў «Следчая справа Вашчылы», «Чалавек з мядзведжым тварам», «Звон – не малітва», «Толькі мёртвыя не вяртаюцца», «Прымак» ды іншыя, і як перакладчык «Слова пра паход Ігара-

жынцы») у 1991 г. на кінастудыі «Беларусьфільм» рэжысёр Ігар Дабралюбаў зняў шматсерыйны тэлевізійны фільм «Плач перапёлкі». І. Чыгрынаў выявіў сябе як таленавіты драматург – ён аўтар п'есаў «Следчая справа Вашчылы», «Чалавек з мядзведжым тварам», «Звон – не малітва», «Толькі мёртвыя не вяртаюцца», «Прымак» ды іншыя, і як перакладчык «Слова пра паход Ігара-

вы». Уся творчасць пісьменніка – гэта філасофскія развагі над гістарычным вопытам беларускага народа, дзе выяўляецца духоўны стрыжань – ідэя нацыянальнага яднання.

І. Чыгрынаў лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1974 г.), у 1994 г. атрымаў званне Народны пісьменнік Беларусі. Ганаровы грамадзянін горада Касцюковічы.

Іван Гаўрылавіч пражыў цікавае, змястоўнае і адначасова няпростое жыццё. Пасля чарнобыльскай катастрофы ў 1986 г. родны кутчак І. Чыгрынава быў атручаны радыяцыяй, што прынесла незагойную рану ў сэрца пісьменніка. Зямляк Алесь Пісьмянкоў прысвяціў старэйшаму калегу верш «Вялікі Бор», у якім выяўляецца трагедыя спакутаванай беларускай зямлі:

*Над Вялікім Борам –
Над вялікім горам
Плача ў небе жораў.
Над палын-травой,
Над зямлёй сівой
Плач праносіць свой.*

Урэшце, найлепей пра пісьменніка скажа ягоная творчасць. Таму давайце яшчэ раз і яшчэ разгорнем кнігу Івана Чыгрынава ды і перачытаем. Каб адкрыць для сябе штосьці новае.

*Падрыхтаваў Лявон ПАЛЬСКІ
На фота Анатоля КАЛЯДЫ:
Іван Чыгрынаў, 1980-я гг.*